

"TASDIQLANDI"

**«O'zbekgeofizika» AJ
Aksiyadorlar umumiyligining
tomonidan
«29» iyun 2021 yil**

**«O'ZBEKGEOFIZIKA»
AKSIYADORLIK JAMIYATI
ICHKI AUDIT XIZMATI TO'G'RISIDA
NIZOM**

Toshkent-2021

Mundarija

- I. Umumiy qoidalar
- II. Ichki audit xizmatining asosiy vazifalari va funksiyalari
- III. Ichki audit xizmatining huquq va majburiyatları
- IV. Ichki audit xizmatiga qo‘yiladigan talablar.
- V. Ichki audit xizmatining mustaqilligi.
- VI. Ichki audit o‘tkazishga va uni o‘tkazish natijalari bo‘yicha yig‘ma hisobot tuzishga qo‘yiladigan talablar
- VII. Ichki audit xizmatining javobgarligi.
- VIII. Yakuniy bo‘lim.

I. Umumiy qoidalar

1.1. Mazkur Nizom O‘zbekiston Respublikasining “Aksiyadorlik jamiyatları” va aksiyadorlarning huquqlarini himoya qilish to‘g‘risida”gi qonkniga O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2006 yil 27 sentabrdagi “Qimmatli qog‘ozlar bozorini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ- 475-sonli qaroriga, O‘zbekiston Respublikasi vazirlar mahkamasining 2006 yil 26 oktabrdagi “Ustav fondida davlat ulushi bo‘lgan Jamiyatlarning samarali boshqarilishini davlat mulkining zarur darajada hisobga olinishini ta’minalash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 215- sonli qaroriga muvofiq ishlab chiqilgan va “O‘zbekgeofizika” AJ ichki audit xizmatini tashkil qilish yagona talablarini belgilaydi, shuningdek, uning ishini tashkil etishning uslubini asoslarini belgilaydi.

1.2. Mazkur Nizom maqsadlari uchun quyidagi tushunchalardan foydalaniladi:

«O‘zbekgeofizika» aksiyadorlik jamiyat;
Kuzatuv kengashi – jamiyat boshqaruv organi;
Ijroiya organi jamiyat boshqaruv organi;

Ichki audit - Jamiyat boshqaruvining ijro etuvchi organi va tarkibiy bo‘linmalari tomonidan O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjalariiga, ta’sis hujjalariiga va ichki hujjalarga rioya qilinishini tekshirish va monitoring olib borish yo‘li bilan ular ishini nazorat qilish va baholash, ma’lumotlarning buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobotda aks ettirilishining to‘liqliligi va ishonchligini ta’minalash, xo‘jalik operatsiyalarini amalga oshirishning belgilangan qoidalari va taomillari, aktivlarning saqlanishi hamda korporativ boshqarish prinsiplari joriy etilishi bo‘yicha Jamiyat tarkibiy bo‘linmasining (ichki audit xizmati) faoliyati;

ichki audit xizmati — mazkur Nizom talablari hisobga olingan holda Jamiyat Kuzatuvchi kengashining qarori bilan tashkil etiladigan Jamiyatning ichki auditni amalgaga oshiradigan tarkibiy bo‘linmasi.

1.3. Aksiyalari Fond birja kotirovkalar ro‘yxatiga kiritilgan Jamiyat, shu Jamiyat kuzatuv kengashi a’zolaridan iborat audit komitetini tashkil etishi shart. Jamiyat ichki audit xizmati o‘z faoliyati davomida, agar mavjud bo‘lsa audit kamitetiga xisobat beradilar.

II. Ichki audit xizmatining asosiy vazifalari va funksiyalari

2.1. Quyidagilar ichki audit xizmatining asosiy vazifalari hisoblanadi:

2.1.1. kuzatuvchi kengashni ishonchli axborot bilan ta’minalash va ichki audit amalgaga oshirilishi natijalari bo‘yicha Jamiyat faoliyatini takomillashtirishga doir takliflarni tayyorlash;

2.1.2. ichki audit jarayonida aniqlanadigan kamchiliklarni bartaraf etish yuzasidan Jamiyat boshqaruv organlariga tavsiyalarni tezkorlik bilan kiritish, ularning bartaraf etilishini nazorat qilish.

2.1.3. barcha aktsiyadorlar, shu jumladan minoritar aktsiyadorlar huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishni ta’minalash.

2.2. Quyidagilar ichki audit xizmatining asosiy funksiyalari hisoblanadi:

2.2.1.har yili Jamiyatning kuzatuvchi kengashi tomonidan tasdiqlanadigan rejaga muvofiq mazkur Nizomning 6.1.1.- 6.1.7.bandida ko‘rsatilgan yo‘nalishlar bo‘yicha tegishli tekshirishlar o‘tkazish yo‘li bilan ichki auditni amalga oshirish (har chorakda va hisobot yili yakunlari bo‘yicha);

2.2.2.tuziladigan xo‘jalik shartnomalarining qonun hujjatlariga muvofiqligi yuzasidan ekspertiza o‘tkazish;

2.2.3.buxgalteriya hisobini yuritishda va moliyaviy hisobotni tuzishda Jamiyatning tarkibiy bo‘linmalariga metodik yordam berish, ularga moliya, soliq, bank qonunlari va boshqa qonun hujjatlari masalalari bo‘yicha maslahatlar berish;

2.2.4.texnik topshiriqlarni ishlab chiqishda, tashqi auditorlik tashkilotlarining takliflarini baholashda hamda auditorlik tekshirishlarini o‘tkazish uchun tashqi auditorlik tashkilotini tanlashda tavsiyalarni tayyorlashda Jamiyatning kuzatuvchi kengashiga ko‘maklashish.

2.2.5. taklif etilayotgan yirik bitim, jamiyatning affillangan shaxslar bilan tuzilgan bitim yoki jamiyat affillangan shaxslar bilan tuzilgan yirik bitimlar bo‘yicha takliflarni berish va o‘rganish.

III. Ichki audit xizmatining huquq va majburiyatları

3. Ichki audit xizmati quyidagi huquqlarga egadir:

3.1.1. ichki auditni amalga oshirish davomida paydo bo‘ladigan masalalar bo‘yicha Jamiyatning hujjatlarini (rahbarning buyruqlari, farmoyishlari, boshqaruva organlari qarorlari, ma’lumotnomalar, hisob-kitoblar, zarur hujjatlarning tasdiqlangan nusxalari va boshqa hujjatlarni), Jamiyat mansabdar va mas’ul shaxslaridan og‘zaki va yozma tushuntirishlar olish;

3.1.2.ichki auditni o‘tkazishga ko‘maklashish uchun jamiyatning tegishli mutaxassislarini jalb etish;

3.1.3. ichki nazoratni amalga oshiradi, shu jumladan ustav kapitalining 50 foizidan ortig‘i jamiyatga tegishli yuridik shaxslar tomonidan o‘tkaziladigan operatsiyalarni nazoratni ham amalga oshiradi.

3.2.Ichki audit xizmati quyidagilarga majbur:

3.2.1.ichki auditni amalga oshirishda mazkur Nizom va boshqa qonun hujjatlari talablariga rioya qilish;

3.2.2. mazkur Nizomda va boshqa qonun hujjatlarida belgilangan talablarga muvofiq hisobotlar tuzish;

3.2.3. moliya va statistika hisoboti ko‘rsatkichlarining ishonchlilagini tekshirish;

3.2.4.ichki auditni amalga oshirishda olingan axborotning maxfiyligiga rioya qilish;

3.2.5.Jamiyatga uning mansabdar shaxslari va boshqa xodimlari tomonidan zarar yetkazilganidan dalolat beruvchi holatlar aniqlangan taqdirda bu haqda darhol Jamiyatning kuzatuvchi kengashiga xabar berish va auditorlik hisobotida tegishli yozuvni qayd etish;

3.2.6. aktivlarni xatlovdan o‘tkazishda va qonunda belgilangan tartibda uning o‘z vaqtida amalga oshirilishini nazorat qilishda ishtirok etish.

3.3. Ichki audit xizmati qonun hujjatlariga va Jamiyatning ta’sis hujjatlariga muvofiq boshqa majburiyatlarga ham ega bo‘lishi mumkin.

IV. Ichki audit xizmatiga qo‘yiladigan talablar

4.1. Ichki audit xodimlari oxirgi o‘n yilning kamida ikki yilda buxgalteriya hisobi, audit, moliya yoki soliq nazorati sohasida amaliy (shu jumladan o‘rindoshlik bo‘yicha) ish stajiga ega bo‘lishi va quyidagi talablardan bittasiga javob berishi kerak:

4.1.1auditorning malaka sertifikatiga ega bo‘lish;

4.1.2.O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim muassasalarida, yoxud O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlariga muvofiq O‘zbekiston Respublikasidagi ta’limga tengligi e’tirof etilgan xorijiy davlat ta’lim muassasasida olingan oliy iqtisodiy ma’lumotga ega bo‘lish.

4.2 Ichki audit xizmati xodimlarini sertifikatlash tartibi auditorlarning respublika professional jamoatchilik birlashmalari tomonidan, O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi bilan kelishgan holda belgilanadi.

4.3. Ichki audit xizmati xodimlarining soni ichki audit maqsadlariga samarali erishish va vazifalarini hal etish uchun yetarli bo‘lishi kerak hamda Jamiyatning kuzatuvchi kengashi tomonidan sertifikatsiyalangan ikki nafardan kam bo‘lmagan ichki auditordan iborat etib belgilanadi.

4.4. Ichki audit xizmatiga ichki auditor sertifikatiga ega bo‘lgan uning rahbari boshchilik qiladi.

4.5. Har yili ichki audit xizmati rahbari ichki audit xizmati xarajatlarining yillik smetasini tuzadi va uni tasdiqlash uchun Jamiatning kuzatuvchi kengashiga taqdim etadi.

4.6. Ichki audit xizmati xodimlarining kasb darajasi tegishli litsenziyaga ega bo‘lgan ta’lim muassasalarida muntazamlilik asosida ularning malakasini oshirish vositasida saqlanishi kerak.

4.7. Ichki audit xizmati xodimlari Jamiat kuzatuvchi kengashi tomonidan har yili attestatsiyadan o‘tkazilishi kerak.

V. Ichki audit xizmatining mustaqilligi

5.1. Quyidagilar ichki audit xizmati mustaqilligining asosiy shartlari hisoblanadi:

5.1.1. ichki audit xizmati rahbarini va uning xodimlarini lavozimga tayinlash va egallab turgan lavozimidan ozod etish, Jamiat kuzatuvchi kengashining qarorlari bo‘yicha ularga ish haqi miqdorini va boshqa to‘lovlarni belgilash;

5.1.2. Jamiat kuzatuvchi kengashiga bevosita bo‘ysunish.

VI. Ichki audit o‘tkazishga va uni o‘tkazish natijalari bo‘yicha yig‘ma hisobot tuzishga qo‘yiladigan talablar

6.1. Ichki audit:

6.1.1. tasdiqlangan biznes-reja bajarilishini;

6.1.2. korportiv boshqarish prinsiplariga rioya qilinishini;

6.1.3. buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobning holatini;

6.1.4. soliqlar va boshqa majburiy to‘lovlari to‘g‘ri hisoblab chiqilishi va to‘lanishini;

6.1.5. moliya-xo‘jalik faoliyatini amalgalashda qonun hujjatlariga rioya etilishini;

6.1.6. aktivlarning holatini;

6.1.7. ichki nazoratning holatini tekshirish va ularning monitoringini olib borish yo‘li bilan faqat ichki audit xizmati xodimlari tomonidan amalgalashda oshiriladi.

6.2. Kuzatuvchi kengash tomonidan Jamiat ixtisosidan kelib chiqib qonun hujjatlariga muvofiq tekshirishni o‘tkazishning boshqa yo‘nalishlari belgilanishi mumkin.

6.3. O‘tkazilgan tekshirishlar natijalari bo‘yicha bevosita uni o‘tkazgan xodim (xodimlar) tomonidan imzolanadigan tegishli hisobotlar tuziladi.

6.4. Bunda:

6.4.1. biznes-reja bajarilishini tekshirish natijalari to‘g‘risidagi hisobot quyidagilarni o‘z ichiga olishi kerak:

a) uning bajarilishining miqdori va sifat ko‘rsatkichlari tahlili;

b) uning bajarilishi ta’milnagan taqdirda aybdor mansabdor shaxslar shaxsan ko‘rsatilgan holda aniqlangan sabablar bayoni;

6.4.2. korporativ boshqaruv prinsiplariga rioya qilishni tekshirish natijalari to‘g‘risidagi hisobot quyidagilarni o‘z ichiga olishi kerak:

a) Jamiat boshqaruv organlari tomonidan qabul qilinadigan qarorlarning samaraliligi, uning qatnashchilari (muassislar)ning qonuniy huquq va manfaatlariga rioya etilishi tahlili;

b) korporativ boshqarish sohasida qonun hujjatlari buzilishi holatlari bayoni (ta'sis hujjatlariga rioya qilish, umumiy yig'ilishlar va Jamiyat boshqaruv organlari majlislari o'tkazilishi, dividendlar to'g'ri hisoblanishi va o'z vaqtida to'lanishi va hokazolar);

v) jamiyatning amaldagi tashkiliy tuzulmasi, qonuniy tasdiqlangan namunaviy tashkiliy tuzulmaga muvofiqligini baholash.

6.4.3. Jamiyatning buxgalteriya hisobi va moliya hisoboti holatini tekshirish natijalari to'g'risidagi hisobot quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

a) buxgalteriya hisobini yuritish va moliya hisobotini tuzishning belgilangan tartibiga rioya qilinishini baholash;

b) aniqlangan buxgalteriya hisobotini yuritish va moliyaviy hisobotni tayyorlashning belgilangan tartibi buzilishining tavsifi;

6.4.4. soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar to'g'ri hisoblanishi va to'lanishini tekshirish natijalari to'g'risidagi hisobot quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

a)tuzilgan va tegishli organlarga taqdim etilgan soliqlar va majburiy to'lovlar hisob-kitobi to'g'rilingini baholash;

b)soliqlar va majburiy to'lovlarini hisoblash va to'lashning belgilangan tartibi buzilishi holatlarini, soliq solinadigan bazani belgilashda chetga chiqishlarni bayon qilish;

6.4.5. moliya-xo'jalik operatsiyalarini amalga oshirishda Jamiyat tomonidan qonun hujjatlariga rioya qilinishini tekshirish natijalari to'g'risidagi hisobot quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

a)Jamiyat tomonidan amalga oshirilgan moliya-xo'jalik operatsiyalarining qonun hujjatlariga muvofiqligini baholash;

b)ichki audit davomida aniqlangan Jamiyat tomonidan amalga oshirilgan moliya-xo'jalik operatsiyalarining qonun hujjatlariga nomuvofiqligini bayon qilish;

6.4.6. ichki nazoratning holatini tekshirish natijalari to'g'risidagi hisobot quyidagilarni o'z ichiga olishi kerak:

a)ichki nazorat tizimini va uning faoliyat ko'rsatishidagi mavjud kamchiliklarni bayon etish;

b)Jamiyat tarkibiy bo'linmalaridagi ijro intizomining holati to'g'risidagi ma'lumotlar, uning aniq xodimlari ishidagi mavjud kamchiliklar.

6.5. Aktivlarning holatini tekshirish natijalari aktivlarni xatlovdan o'tkazishning asoslanishini hamda ularning harakati, amalda mavjudligi va saqlanishi to'g'risidagi ma'lumotlarni o'z ichiga olishi kerak.

6.6. Shuningdek o'tkaziladigan tekshirishlar bo'yicha barcha hisobotlarda Jamiyat ijro etuvchi organi va uning tarkibiy bo'linmalari faoliyati baholanishini, aniqlangan chetga chiqishlar va qonunni buzishlarni bartaraf etishga doir tavsiyalarini, tasdiqlaydigan hujjatlarning to'liq paketini o'z ichiga oladigan yakuniy qism bo'lishi kerak.

6.7. O'tkazilgan ichki audit yakunlari bo'yicha, ichki audit rahbari tomonidan imzolanadigan yig'ma hisobot tuziladi.

6.8. Yig'ma hisobot:

6.8.1.tahliliy qismni;

6.8.2.yakuniy qismni;

6.8.3.tasdiqlaydigan hujjatlarning to'liq paketini o'z ichiga olishi kerak.

6.9. Yig'ma hisobotning tahliliy qismi ichki audit xodimlari tomonidan o'tkazilgan tekshirishlar natijalari to'g'risidagi umumlashtirilgan axborotni o'z ichiga olishi kerak.

6.10. Hisobotning yakuniy qismi:

6.10.1.Jamiyatning ijro etuvchi organi va tarkibiy bo'linmalar faoliyatiga, shuningdek likvidligiga umumiy bahoni;

6.10.2.aniqlangan chetga chiqishlar va qonunni buzishlarni bartaraf etish bo'yicha ichki audit xizmatining tavsiyalarini hamda Jamiyatning moliya-xo'jalik faoliyati samaradorligini oshirishga, korporativ boshqarishni takomillashtirishga doir umumlashtirilgan takliflarni o'z ichiga olishi kerak.

6.11. Yig‘ma hisobot ichki audit yakunlangandan keyin 10 kun mobaynida tugallanishi zarur.

6.12. Yig‘ma hisobotlar bevosita Jamiyatning kuzatuvchi kengashiga uning ko‘rib chiqishi va keyinchalik tasdiqlashi uchun taqdim etilishi kerak. Hisobotlar nusxalari tasdiqlangandan keyin Jamiyat ijro etuvchi organiga taqdim etilishi kerak.

6.13 Jamiyatning ijro etuvchi organi ichki audit natijasida aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish chora-tadbirlarini ko‘rishi shart.

6.14. Ichki audit xizmati tekshirish davomida aniqlangan qonun buzilishlarini bartaraf etish, shuningdek umuman Jamiyatning moliya-xo‘jalik faoliyati samaradorligini oshirish bo‘yicha chora-tadbirlarning o‘z vaqtida va zarur darajada bajarilishi ustidan nazorat o‘rnatishi kerak.

VII. Ichki audit xizmatining javobgarligi

7.1. Ichki audit xizmati xodimlari:

7.1.1.o‘zlari o‘tkazgan tekshirishlar natijalari buzib ko‘rsatilganligi;

7.1.2.ularga taqdim etilgan yoki ular tomonidan xizmat vazifalarining bajarilishi munosabati bilan ularga ma’lum bo‘lgan Jamiyatning sirini tashkil etadigan axborotning maxfiyligiga rioya qilinmaganligi;

7.1.3.olingan hujjatlarning saqlanishi va qaytarilishi ta’milanishi uchun javob beradilar.

7.2. Ichki audit xizmati auditorlik tekshirishlari davomida aniqlangan qonuni buzishlarni bartaraf etish va Jamiyatning moliya-xo‘jalik faoliyati samaradorligini oshirish yuzasidan ko‘rilgan chora-tadbirlarga baho berilishi uchun javob beradi.

7.3. Jamiyatning kuzatuvchi kengashi har chorakda ichki audit xizmatining tekshirishlar natijalari to‘g‘risidagi hisobotini eshitadi, aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish va Jamiyatning moliya-xo‘jalik faoliyati samaradorligini oshirish yuzasidan chora-tadbirlar ko‘radi.

VIII. Yakuniy bo‘lim

8.1. Mazkur Nizom jamiyat boshqaruv organi tasdiqlagan kundan boshlab kuchga kiradi.

8.2. Agarda Mazkur Nizomning qoidalardan biri o‘z kuchini yiqotsa, bu boshqa qoidalarning to‘xtatilishiga sabab bo‘lmaydi.

8.3. Agar O‘zbekiston Respublikasining amaldagi qonun xujjalalarida yoki ushbu Nizomda nazargautilganidan boshqacha qoidalalar belgilangan bo‘lsa, unda O‘zbekiston Respublikasining amaldagi qonun xujjalari va jamiyatni ustavi qo‘llaniladi.